

CHET TIL TA'LIMIDA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARALI USULLARI

Nishanova Tursunoy Abdivoxidovna

Namangan davlat universiteti E-mail: ntursunoy1987@mail.ru, +998945088020

Roziqova Nigora Nodirbek qizi

Namangan davlat universiteti E-mail: nxon472@gmail.com +998905522119

Annotatsiya: Mazkur maqolada chet til ta'limida multimedia vositalaridan unumli foydalanishning samarali usullari, mohiyati haqida fikr yuritilgan. O'quvchilarda ular yordamida tilga bo'lgan motsivatsiyasini shakllantirish, ijodiy fikrlash va faollikka yo'naltirish kabi maqsadlarga erishish mumkinligi e'tirof etilgan.

Kalit so'zlar: usul, multimedia, vosita, chet til, ijodiy fikrlamoq, motsivatsiya, maqsad, faoliyat, ta'lim.

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТИМЕДИА В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННО ЯЗЫКА

Нишанова Турсуной Абдивохиловна

Доцент Наманганского государственного университета

Розикова Нигора Нодирбековна

Студент Наманганского государственного университета

Аннотация: В данной статье говорится о сущности эффективного использования мультимедийных средств в обучении иностранному языку. Признано, что с их помощью студенты могут достичь таких целей, как формирование языковой мотивации, творческого мышления.

Ключевые слова: метод, мультимедия, средство, иностранный язык, мышление, развитие, цель, образование.

EFFECTIVE METHODS OF USING MULTIMEDIA IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Nishanova Tursunoy Abdivokhidovna

Associate professor of Namangan State University

Roziqova Nigora Nodirbekovna

Student of Namangan State University

Annotation: This article talks about the essence of the effective use of multimedia in teaching a foreign language. It is recognized that with their help, students can achieve such goals as the formation of language motivation and creative thinking.

Key words: *method, multimedia, means, foreign language, thinking, development, goal, education.*

Chet tilini o'rgatishda o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini multimedia vositalari va o'yin faoliyati bilan uyg'unlashtirishda, o'quvchi'larda tilga bo'lgan qiziqish motsivatsiyasini shakllantirish, ijodiy fikrlash va faollikka yo'naltirishda multimedia vositalari o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar tayyorlashga imkon beradigan muhim bilimlarni taqdim etadi. Chet tillarni o'qitishda multimedia vositalari va interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va motsivatsion qilishda muhim ahamiyatga ega. Bu usullar quyidagi vazifalarni bajarishda yordam beradi: multimedia vositalarni tushunish, qiziqishni oshirish, o'quvchilarda til ko'nikmalarini rivojlantirish, tilni amaliy qo'llash, jamoaviy va individual o'rganishni qo'llab-quvvatlash.

Multimediya vositalarining asosiy mohiyati: amaliy mashg'ulot, motsivatsiya vositasi, interaktivlik, til kompetentsiyasini rivojlantirish. Ularning ahamiyati: psixologik to'siqlarni bartaraf etish, qiziqishni o'yg'otish, til muhitini yaratish, xotirani mustahkamlash, hamkorlikni rivojlantirish. Imkoniyatlari: turli yosh va darajalarga moslashuvchanligi, ko'p funktsionallik, texnologiyalar bilan integratsiya, shaxsiylashtirilgan ta'lim, kreativlikni rivojlantirishdan iboratdir. Multimediya vositalaridan samarali foydalanish ta'lim jarayonini interaktiv qilishga yordam beradi. Ularning to'g'ri qo'llanishi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, materiallarni o'zlashtirishni yengillashtiradi va o'qituvchiga o'z pedagogik maqsadlariga tezroq erishishga imkon beradi. Quyida multimediya vositalaridan samarali foydalanishning asosiy usullari keltirilgan:

Vizual materiallar — grafikalar, videolar, diagrammalar va slaydlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini osonlashtiradi. Mazkur materiallar murakkab mavzularni yengillashtiradi va o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam beradi. Audiomateriallar, masalan, podkastlar, ovoz yozuvlari va interaktiv so'zlashuv mashqlari xorijiy tilni o'rgatishda, talaffuz va eshitish ko'nikmalarini rivojlantirishda juda samaralidir. Video darslar — murakkab mavzularni o'quvchilarga aniqroq tushuntirish va real amaliyot namoyish etish uchun samarali vosita. Videolar orqali o'quvchilarga jonli misollar, eksperimentlar va real vaziyatlar ko'rsatish mumkin.

Interaktiv o'yinlar va simulyatsiyalar dars jarayonini yanada samarali va faol qiladi. Masalan, matematik masalalarni yechish yoki kimyo va biologiya darslarida tajribalarni simulyatsiya qilish orqali o'quvchilar bilimlarini amaliyotda qo'llashadi.

Onlayn platformalar va ma'lumot bazalari, masalan, Wikipedia, Britannica, JSTOR, Google Scholar orqali o'qituvchilar va o'quvchilar keng bilim olish imkoniyatiga ega. Bular ilmiy va ta'limiy manbalarni tez va oson topishga yordam beradi. Ko'plab fanlardan dars berishda dasturiy ta'lim modullari, masalan, matematik dasturlar yoki til o'rgatish dasturlaridan foydalanish samarali. Bu modullar o'quvchilarga murakkab

masalalarni o'zlashtirishga yordam beradi va ularning individual ravishda bilim olishini qo'llab-quvvatlaydi.

Sinf bloglari va forumlari o'quvchilarga bilim almashish va o'rganish jarayonida bir-birlariga yordam berish imkonini beradi. Forumlar mavzularni muhokama qilish va savol-javob qilish uchun samarali platformadir.

Google Classroom, Moodle va Microsoft Teams kabi platformalar yordamida darslarni tartibga solish, vazifalarni topshirish va baholash osonlashadi. Bu platformalar masofaviy yoki aralash ta'lim uchun juda qulay¹.

Multimedia vositalaridan samarali foydalanish o'quvchilar uchun qiziqarli va interaktiv muhit yaratib, ularning bilim olishga bo'lgan intilishi yanada kuchayadi. Bu usullar ta'lim jarayonini modernizatsiya qiladi, murakkab tushunchalarni yengillashtiradi va o'quvchilarni faol o'rganishga undaydi. Shu bilan birga, multimedia vositalari o'qituvchilarga ta'lim jarayonini yengillashtirish va darslarda yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

Multimedia vositalarining mohiyati ta'lim va kommunikatsiya sohalarida keng qo'llaniladigan vositalar bo'lib, ular bir nechta turli xil axborot turlarini birlashtiradi. Multimedia (lotincha "multi" — ko'p va "media" — vosita) deganda, matn, rasm, video, audio, animatsiya va boshqa turli axborot shakllarining integratsiyalangan kombinatsiyasi tushuniladi. Multimediya vositalari o'quvchilarga samarali tarzda ta'lim olishini ta'minlaydi.

Multimediya vositalarining asosiy mohiyati — bu axborotlarni ko'p formatda taqdim etish orqali o'quvchilarni faol jalb qilish, ularning bilim olish jarayonini interaktiv qilish va mazmunni yengil tushuniladigan qilib taqdim etishdir. Ushbu vositalar har xil shakl va usullarda taqdim etilishi mumkin, masalan, ta'lim materiallari, prezentatsiyalar, videolar, simulyatsiyalar, audio yozuvlar va boshqalar.

Matn multimedia vositalarining asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Ularning yordamida ma'lumotlar aniq, ravon va tushunarli tarzda taqdim etiladi. Matnni vizual ko'rsatish, rangli shriftlar, o'zgartirilgan fonlar va boshqalar yordamida yanada samarali qilish mumkin.

Rasmlar va diagrammalar ma'lumotni ko'rish va tushunish uchun muhim vositalardir. Grafikalar yordamida murakkab tushunchalar yoki jarayonlar aniq va tushunarli tarzda ko'rsatilishi mumkin. Ular o'quvchilarni vizual ravishda jalb qiladi va mazmunni tezda o'zlashtirishga yordam beradi.

Videolar o'quv materiallarini ko'rsatuvchi eng samarali vositalardan biridir. Video formatida o'quvchilar nafaqat eshitish, balki ko'rish orqali ham ta'lim olishadi. Bu vosita yordamida o'quvchilarga real hayotdagi voqealar, eksperimentlar yoki bilimlarni ko'rsatuvchi videolar taqdim etiladi.

¹ Umurzaqov A.M. Ijtimoiy reklamalar jamoatchilik fikrini shakllantirish vositasi sifatida// NamDU ilmiy axborotnomasi, 2018. 4-son.// Mallayeva F. Reklamaning inson va jamiyat haqidagi o'rni// QarDU xabarlari/Mallayeva F. Reklamaning inson va jamiyat haqidagi o'rni// QarDU xabarlari// Yunusova Sh.M. O'zbek matbuot reklamasi tilining leksikasi// Madumurova Z.L. O'zbek tilida reklama tili; //O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya Komissiyasi, 2019-yil, 3-son

Audio materiallari tinglash orqali o'rganish uchun juda samarali vosita bo'lib, talaffuz, nutq va eshitish qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'llaniladi. O'quvchilar eshitib, tezroq va to'g'ri ma'lumot olishlari mumkin.

Animatsiyalar o'quvchilarga abstrakt tushunchalarni va jarayonlarni ko'rsatish uchun ishlatiladi. Masalan, biologiya darsida hujayra bo'linishi jarayonini yoki fizika darsida energiya almashinuvi jarayonini animatsiya orqali ko'rsatish mumkin.

Interaktiv simulyatsiyalar o'quvchilarga amaliyotda o'rganish imkonini beradi. Ular o'quvchilarga o'z bilimlarini sinash va real hayotdagi vaziyatlarni simulyatsiya qilish imkonini beradi. Bu usul o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va tajriba orttirishlariga yordam beradi.

PowerPoint, Prezi kabi dasturlar yordamida tayyorlangan prezentatsiyalar ma'lumotlarni aniq va samarali tarzda taqdim etishga yordam beradi. Prezentatsiyalar nafaqat matn va rasmlarni, balki audio va video materiallarni ham o'z ichiga oladi, bu esa ma'lumotlarni yanada ta'sirli qiladi.

Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari o'quvchilarga haqiqiy dunyo yoki o'rganilayotgan ob'ekt bilan to'liq interaktiv tajriba yaratish imkonini beradi. VR yordamida o'quvchilar virtual muhitga kirib, o'rganilayotgan mavzuni haqiqiy hayotda tajriba qilishadi.

Grafikalar va diagrammalar murakkab ma'lumotlarni soddalashtirish va o'quvchilarga tushunarli tarzda ko'rsatish uchun qo'llaniladi. Ular statistik ma'lumotlarni, jarayonlarni yoki munosabatlarni vizual tarzda ko'rsatuvchi vositalardir.

Multimediya vositalari ma'lumotlarni taqdim etishda turli shakllarda birlashib, o'quvchilarga bilim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Har bir multimedia vositasi o'zining maxsus afzalliklari va foydalanish maqsadiga ega, va ularning kombinatsiyasi ta'lim jarayonini boyitadi, o'quvchilarga o'zlashtirishni osonlashtiradi. Shu tarzda, multimediya vositalari ta'limda yangi imkoniyatlarni yaratadi va o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Multimediya vositalarining ta'limda qo'llanilishi ko'plab afzalliklarga ega bo'lsa-da, ularning samarali foydalanilishi uchun texnik imkoniyatlar, o'qituvchining malakasi va o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olish zarur. Salbiy tomonlar texnologik nosozliklar, o'quvchilarning diqqatini jamlashdagi qiyinchiliklar va texnologiyalarga qaramlik kabi masalalarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu salbiy tomonlarni yengish uchun, o'qituvchi va o'quvchilar multimediya vositalarini ehtiyotkorlik bilan va maqsadga muvofiq tarzda qo'llashlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Учёт психологических особенностей в обучении иностранному языку
ТА.Нишанова NovaInfo. Ru 5 (58), стр.349-352.

2.РОЛЬ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, Т.Нишанова, Conference Paper “Modern Approaches and Methods of Teacher Training” for German language teachers, стр.62-65.

3.СВЯЗЬ ОБУЧЕНИЯ И МОТИВАЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ТА.Нишанова NovaInfo. Ru 5 (58), стр.352-354.

4.Aliqulov S.T.O'quvchilarning umumtexnik bilim va ko'nikmalarini fanlararo aloqadorlik vositasida rivojlantirishning uslubiy asoslari (umumkasbiy fanlarni o'qitish misolida) Ped.fan.nomz...diss. – Toshkent, 2008. – 146 b.

5.Allamberganova M.X. Informatikadan interaktiv o'quv majmualar yaratish va ulardan foydalanish (Oliy ta'lim muassasalari misolida). Ped. fan.nomz...diss. – Toshkent, 2012. - 156 b.